

Vergaderjaar 2006–2007

30 942

De lof der eenvoud

Nr. 3

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 januari 2007

Inleiding

In het Algemeen Overleg met de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de voortgangsrapportage Andere Overheid op 25 januari 2007 heeft de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties u mijn spoedige reactie in het vooruitzicht gesteld op het cijfermateriaal dat ten grondslag ligt aan het advies «Lof der eenvoud» van de Raad van Economische Adviseurs (REA).

Reactie op de door de REA gepresenteerde cijfers

Algemeen

Ik heb behoefte aan een snelle reactie op de door de REA gehanteerde cijfers, omdat deze de indruk wekken dat de overheid tijdens de kabinetten Balkenende is gegroeid en dat deze groei in het bijzonder is toe te schrijven aan een toename van het aantal personeelsleden bij zelfstandige bestuursorganen van enkele ministeries. Dat beeld suggereert ten onrechte dat de afslankingsdoelstelling van het kabinet niet wordt bereikt.

BZK heeft in een brief aan de REA aangegeven dat de ZBO-cijfers over 2001 niet allemaal beschikbaar waren. De REA is er echter vanuit gegaan dat geen opgave betekende dat er in 2001 nul fte's bij de betreffende ZBO's werkzaam waren. Concrete voorbeelden van ZBO's die de REA in 2001 op nul fte zette zijn onder meer de Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO), de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW), het Landelijk Selectie- en Opleidingsinstituut voor de Politie (LSOP) en Staatsbosbeheer. De groei bij ZBO's van 30% tussen 2001 en 2005 die de REA vaststelt is dus een onjuiste gevolgtrekking uit de verstrekte gegevens.

Voorts is voor een beoordeling van het resultaat dat de kabinetten Balkenende de afgelopen jaren hebben bereikt de periode vanaf 2002 relevanter dan het door de REA gekozen tijdvak van 2001–2005. De begroting over het jaar 2001 werd nog ingediend door het kabinet Kok.

Rijksoverheid exclusief ZBO's

De REA stelt terecht dat de rijksdienst exclusief ZBO's in de periode 2001–2005 beperkt is gekrompen met ruim 1600 fte. Uitgaande van het jaar 2002 – de aanvang van het eerste kabinet Balkenende – komt voor de rijksdienst exclusief ZBO's een veel sterkere daling van het aantal fte's naar voren. Gemeten vanaf 2002 is de daling in fte ruim 7000 fte's, dat is ruim 6%.

Daarbij moet worden bedacht dat in deze daling diverse intensiveringen zijn verdisconteerd, met name in de veiligheidsketen. Als deze intensiveringen buiten beschouwing zouden worden gelaten, is zelfs sprake van een daling van het aantal fte's van ruim 9%.

Tabel 1: volumeontwikkeling Sector Rijk (in fte's)

	ultimo 2002	ultimo 2005	mutatie (in fte's)	mutatie (in %)
Ontwikkeling personeelsvolume Sector Rijk (inclusief intensiveringen veiligheid en fraudebestrijding)*	115 543	108 246	– 7 297	6,3%
<i>waarvan:</i>				
AIVD	779	1 042	263	
DJI	17 093	17 102	9	
OM	10 073	10 482	409	
NCTB	–	75	75	
SIOD	169	288	119	
Ontwikkeling personeelsvolume Sector Rijk (exclusief intensiveringen veiligheid en fraudebestrijding)	87 429	79 257	– 8 172	– 9,3%

* Exclusief CBS en NVI. Het CBS is sinds 2004 een ZBO, het NVI is in 2004 gedeprivatiseerd.

Overigens merk ik op dat naar verwachting de omvang van de sector Rijk in 2006 weer licht is toegenomen op grond van verdergaande intensiveringen vooral in de veiligheidsketen en intensiveringen bij de Belastingdienst. De exacte cijfers zijn op dit moment nog niet voorhanden. Hierover zal ik in het Sociaal Jaarverslag Rijk 2006, dat in mei verschijnt, nader berichten.

ZBO's

Zoals ik hierboven heb opgemerkt, is de door de REA gepresenteerde groei bij ZBO's van ruim 30% het gevolg van een onjuiste interpretatie van de onvolledigheid van de aangeleverde gegevens. De opmerking van de REA dat de overheid – in ieder geval voor 2001 – geen volledig inzicht heeft in de omvang van ZBO's is wat dat betreft ook terecht.

De laatste tijd is hier veel aandacht aan besteed en verbetering in aangebracht. Van een groot aantal ZBO's is de omvang en ontwikkeling sinds 2003 inmiddels in beeld. Voor de toekomst staat een systematische administratie van de omvang van ZBO's op de rol.

Er bestaan in Nederland enkele honderden ZBO's. Op basis van de volgende criteria zijn de grootste ZBO's in beeld gebracht¹:

- een ZBO is opgenomen als er 50 of meer fte's werkzaam zijn.
- clusters van ZBO's zijn alleen meegenomen als het cluster bestaat uit vijf of minder eenheden en in het totale cluster 50 fte's of meer werk-

¹ Politiekorpsen zijn ook ZBO's. Deze vallen echter allemaal binnen de sector Politie en zijn om die reden buiten beschouwing gelaten.

zaam zijn (op basis van dit criterium zijn bijvoorbeeld de Kamers van Koophandel niet opgenomen).

- alleen organisaties die enkel ZBO-taken hebben, «full-time ZBO's», zijn meegenomen.^{1, 2}

Over de periode 2003–2005 heeft bij de grootste ZBO's een daling plaatsgevonden van bijna 5000 fte's, een daling van bijna 10%.

Tabel 2: Personeelsvolume grootste ZBO's (totalen, tenzij anders vermeld per ultimo)

	ultimo 2003	2005/ 2006 ¹	mutatie (in fte's)	mutatie (in %)
Personeelsvolume ZBO's (in fte's)	54 034	48 784	– 5 250	– 9,7%

¹ Van de meeste ZBO's betreft het het cijfer ultimo 2005, bij de andere ZBO's betreft het recentere cijfers.

De overheid als geheel, exclusief ZBO's

De REA constateert dat de overheid in de jaren 2001–2005 is gegroeid, met name door groei bij ZBO's. Uit de cijfers 2002–2005 komt een divers beeld naar voren per sector. De mutaties per sector zijn het saldo van zowel ombuigingen als intensiveringen (bijvoorbeeld in verband met lerarentekorten).

Voor de periode 2002–2005 is er per saldo sprake van een daling van 2%. Het betreft een afname van ruim 18 000 fte's .

Tabel 3: Volumeontwikkelingen overheid exclusief ZBO's per ultimo

Sector	ultimo 2001	ultimo 2002	ultimo 2005	mutatie 2002– 2005	mutatie 2002– 2005 in %
Rijk ¹	109 139	115 543	108 246	– 7 297	– 6%
Onderwijs en Wetenschappen	356 469	371 433	374 844	3 411	1%
Defensie	72 156	74 281	68 974	– 5 307	– 7%
Politie ²	54 954	55 089	53 653	– 1 436	– 3%
Rechterlijke Macht	2 586	2 722	2 965	243	9%
Gemeenten	164 480	168 795	161 733	– 7 062	– 4%
Provincies	12 183	12 524	11 647	– 877	– 7%
Waterschappen	8 699	8 876	9 191	315	4%
Gemeenschappelijke Regelingen	14 619	16 157	15 562	– 595	– 4%
Totaal	795 285	825 420	806 815	– 18 605	– 2%

Bron: Kerngegevens Overheidspersoneel 2005 en Sociaal Jaarverslag Rijk 2005

¹ Exclusief CBS en NVI.

² De in de tabel weergegeven daling is aan de Tweede Kamer gemeld (Tweede Kamer 2005–2006, 30 300 VII, nr. 1 (CHECK POL). De toegezegde sterktegroei zal worden gerealiseerd in 2010.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
J. W. Remkes

¹ Uitzondering hierbij is De Nederlandse Bank. De Nederlandse Bank heeft naast ZBO-taken nog andere taken.

² TNO doet ook veel werkzaamheden voor marktpartijen.

Tabel A: personeelsvolume grootste ZBO's

Departement	ZBO	ultimo 2003	2005/ 2006 ¹	mutatie (in fte's)
SZW	UWV	20 140	16 908	- 3 232
SZW	CWI	4 141	4 108	- 33
OCW	TNO	4 764	4 413	- 351
SZW	SVB	3 933	3 534	- 399
VROM	Kadaster	2 105	2 095	- 10
EZ	CBS	2 363	2 075	- 288
Jus	COA	2 684	1 863	- 821
OCW	NWO	1 758	1 750	- 8
OCW	IB-Groep	1 559	1 613	54
VenW	RDW	1 369	1 384	15
BZK	Politieacademie (LSOP)	1 264	1 279	15
OC&W	KNAW	1 184	1 237	53
VenW	CBR	1 055	996	- 59
VenW	Luchtverkeersleiding Nederland	1 087	940	- 147
LNv	Staatsbosbeheer	977	916	- 61
Financiën	DNB (ZBO-deel)	662	592	- 70
Financiën	AFM	271	398	127
OCW	NOS/ Publieke Omroep Bestuur	332	294	- 38
OCW	Koninklijke Bibliotheek	274	284	10
VWS	Pensioen- en Uitkeringsraad	345	268	- 77
VWS	College voor Zorgverzekeringen	275	265	- 10
Jus	Raden voor de Rechtsbijstand	203	247	44
LNv	St. NAK voor Zaaizaad en Pootgoed			
	Landbouwgewassen	231	229	- 2
LNv	St. NAK Tuinbouw	150	159	9
EZ	OPTA	147	152	5
VWS	Zorg Onderzoek Nederland/ Medische Wetenschappen	132	150	18
VWS	Zorgautoriteit/ CTG	113	140	27
VWS	College bouw zorginstellingen	127	114	- 13
BZK	NIBRA	120	101	- 19
Jus	Landelijk Bureau Inning Onderhouds-bijdragen	79	90	11
LNv	St. Kwaliteitscontrolebureau voor Groenten en Fruit	80	74	- 6
Jus	College Bescherming Persoons-gegevens	58	60	2
LNv	College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen	52	56	4
	Totaal	54 034	48 784	- 5 250
<i>Overig</i>				
VWS	Centrum Indicatiestelling Zorg	NVT ²	2 265	
LNv	St. Centraal Orgaan voor Kwaliteits-aangelegenheden in de Zuivel	NB	149	

¹ Van de meeste ZBO's betreft het het cijfer ultimo 2005, bij de andere ZBO's betreft het recentere cijfers.

² De regionale indicatie organen zijn opgegaan in het Centrum Indicatiestelling Zorg.